

**Michelle Vrolijk &
Daniëlle Dessauvagie**

HOND & GIARDIA

**7 praktijkervaringen en suggesties
waarmee jij j uw hond kunt helpen**

INLEIDING

Toen Michelle aan veterinaire gedragsdeskundige Amber Batson vroeg of ze een lezing wilde geven over Giardia, moest Amber daar even over nadenken. Het is een onderwerp waar veel over te vertellen valt, maar waar ook nog veel onduidelijkheden over bestaan. Gelukkig besloot ze het toch te doen en werd de lezing begin 2023 massaal gevolgd.

Het was een uitermate boeiende en leerzame lezing, waarin veel vragen werden beantwoord, maar waarin ook duidelijk werd dat er nog veel onderzoek nodig is.

Giardia is een parasiet die onder andere bij honden voorkomt en die verschillende symptomen kan geven, maar soms ook helemaal geen.

Met dit e-boek willen we hondeneigenaren een beeld geven van wat Giardia precies is en wat de gevolgen kunnen zijn voor de hond. We hebben deze keer een iets andere insteek dan in de 'Pijn bij honden' en 'Angst voor vuurwerk' e-boeken. In dit boek laten we 7 ervaringsdeskundigen en professionals aan het woord om hun kennis over Giardia met ons te delen.

Met dit boek willen we hondeneigenaren helpen om een mogelijke Giardia-infectie bij de hond sneller te herkennen en effectiever te behandelen.

Het is NIET bedoeld ter vervanging van medisch advies van een dierenarts! Raadpleeg altijd een deskundige als je vermoedt dat je hond iets mankeert.

Daniëlle & Michelle = **DD & MV**

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Over de schrijfters	4
Giardia, wie kent hem niet?	6
Zeven ervaringsdeskundigen en professionals:	10
1. Martine Burgers	12
2. Melody Eveleens & Lieselot Czvek	18
3. Daniëlle Dessauvagie & Michelle Vrolijk	25
4. Sandra Hoogendoorn	34
5. Thalita Daling	47
6. Stephanie Peter	55
7. Michelle Vrolijk & Daniëlle Dessauvagie	60
Referenties & links	66
Tot slot	67

DANIËLLE DESSAUVAGIE

Daniëlle heeft een individuele oppasservice voor honden en is Tellington TTouch Practitioner voor gezelschapsdieren. Na de middelbare school ging ze naar het Groenhorst College in Barneveld (nu Aeres) waar ze een opleiding dierversorgung volgde. ze werkte onder andere bij een groot dierenasiel en bij een honden- en kattenspecialzaak.

Van 2010 tot 2013 volgde ze de opleiding tot Tellington TTouch Practitioner. Ook volgde ze een groot deel van de opleiding 'Pijn bij honden' en vele andere bijscholing. Tegenwoordig heeft ze een individuele, oppasservice voor honden. Een geweldige ervaring om met zo veel verschillende honden een band op te mogen bouwen en van ze te mogen leren. ***'Giardia is een onderwerp waar ik de laatste jaren steeds vaker vragen over krijg. Veel van de honden die ik ken hebben ooit in hun leven een Giardia-infectie doorgemaakt. Ik heb daardoor steeds meer zicht gekregen op de mogelijke symptomen van deze parasiet. Omdat Giardia zo besmettelijk is, ben ik er erg alert op.'*** Voor meer informatie over haar achtergrond en werkzaamheden kun je kijken op www.gevoelsdier.nl

MICHELLE VROLIJK

Michelle begeleidt als gedragsdeskundige honden en mensen. Ze krijgt dagelijks in haar praktijk honden met 'probleemgedrag'.

'Van de honden die ik in mijn praktijk zie, heeft minimaal 80% gezondheidsproblemen als onderliggende oorzaak. Giardia kan één van deze niet-meehelpende factoren zijn, met een grote invloed op het lichaam én gedrag.'

Omdat een hond voor zijn welzijn grotendeels afhankelijk is van de eigenaar, is Michelle een groot voorstander van kennisuitbreiding. Daarom geeft én organiseert ze regelmatig lezingen en workshops over honden. Ze is een bevoegen dierenliefhebster, eigenaresse van haar praktijk voor hond en mens MichelleVrolijk.nl, initiatiefneemster en mede-schrijfster van dit e-boek en van de e-boeken 'Pijn bij honden' en 'Hond & Vuurwerkangst'.

Ze is tevens de organisator van de opleidingen 'Pijn bij honden' en heeft een netwerk van 'Pijn coaches voor honden' opgericht. Meer informatie over Michelle, haar visie en alles dat zij organiseert kun je vinden op haar website:

www.michellevrolijk.nl

GIARDIA, WIE KENT HEM NIET?

Een jaar of tien geleden hadden nog maar weinig mensen van Giardia gehoord. Sterker nog, bij een nascholing over behandeling en preventie van parasieten bij gezelschapsdieren die Daniëlle destijds volgde, werd Giarda niet eens genoemd.

Maar de laatste jaren lijkt de parasiet steeds vaker voor te komen en daarmee komen er ook steeds meer vragen omtrent dit microscopisch kleine beestje.

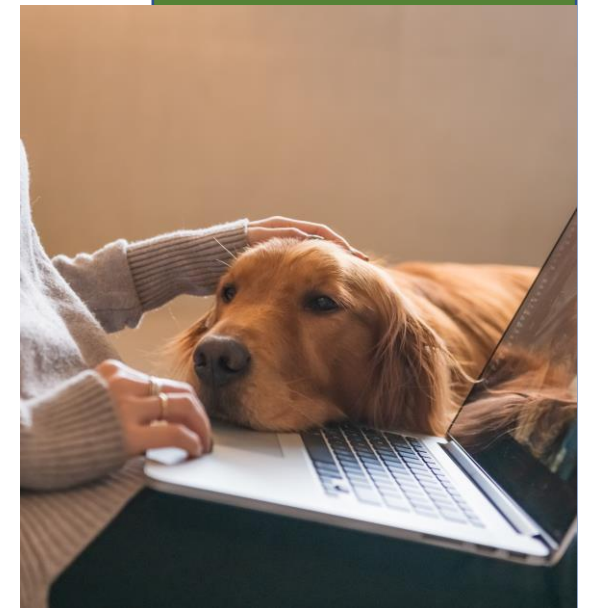
Giarda is tegenwoordig (terecht of onterecht?) een gevreesde parasiet bij veel hondenbezitters en heeft de naam moeilijk te bestrijden te zijn. Maar is dat ook altijd het geval? En hoe schadelijk is deze parasiet eigenlijk voor de hond? Wat zijn de gezondheidseffecten op de korte- en op de lange termijn? Hoe stel je een juiste diagnose? En wat is een geschikt behandelprotocol?

We hebben tal van bronnen geraadpleegd en hoewel de adviezen nog wel eens uiteenlopen, zien we gelukkig ook dat er steeds meer onderzoeken worden gedaan om deze parasiet beter te begrijpen.

Wat in ieder geval duidelijk is, is dat de darmflora een belangrijke rol speelt bij de mentale en fysieke ontwikkeling, de algehele gezondheid en de kans op het oplopen van een Giardia-infectie. Het ondersteunen van de darmflora loopt dan ook als een rode draad door dit boek.

“Weetje”

Vooraf pups tussen de negen weken en zes maanden zijn gevoelig voor een Giardia-infectie die gepaard gaat mét symptomen.

“Weetje”

Het vermogen van de ziekte-verwekker om ziek te maken, hangt af van het evenwicht van de gastheer.

SYMPTOMEN

De ziekteverschijnselen lopen uiteen van geen of milde zelflimiterende klachten, tot een chronisch ziektebeeld dat maanden kan aanhouden. De helft van de Giardia-infecties verloopt zonder (duidelijke) symptomen. Bij een hond mét symptomen staan diarreeklachten meestal op de voorgrond, vaak gepaard gaande met gasvorming, misselijkheid en buikkrampen. In sommige gevallen kan Giardia ook leiden tot gewichtsverlies en verminderde eetlust.

Naast fysieke symptomen kunnen er ook veranderingen in het gedrag zijn zoals bijvoorbeeld futloosheid, een verminderde concentratie, of een verhoogde prikkelgevoeligheid.

Symptomen kunnen per individu verschillen. En wellicht zijn er symptomen die niet als zodanig opgemerkt worden. Ook kunnen er mogelijk langdurige klachten ontstaan als gevolg van een Giardia-infectie. Denk bijvoorbeeld aan een prikkelbare darm, allergieën of chronische vermoeidheid.

HET BELANG VAN DARMFLORA

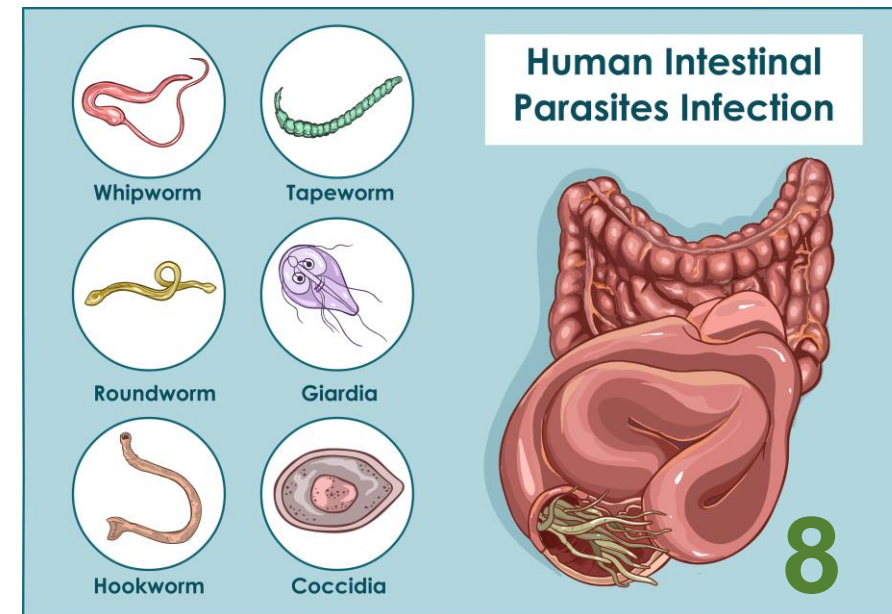
Er wordt steeds meer bekend over de invloed van de darmflora (en ontstekingen in de darm) op gezondheid en gedrag. De darmen hebben niet alleen invloed op het immuunsysteem en de fysieke gezondheid, maar ook op de hersenen. De darmen sturen informatie aan de hersenen en kunnen daarmee invloed hebben op stemming, emoties en leervermogen. Dit wordt de 'gut-brain axis' (darm-hersen as) genoemd.

Een parasiet die in de darmen leeft, heeft uiteraard invloed op de darmflora. Toch wordt er geadviseerd om een hond mét Giardia, maar zonder symptomen, niet te behandelen.

Waarom de ene hond met een Giardia-infectie wel symptomen krijgt en de ander niet, hangt met name af van de conditie van de darmflora. Deze kun je voor een deel beïnvloeden, maar niet helemaal. Een pup die bijvoorbeeld met een keizersnede wordt geboren, krijgt tijdens de geboorte minder bacteriën van de moeder mee dan een pup die op de natuurlijke manier ter wereld komt.

MV: Ook bij Giardia is het belangrijk om te kijken naar het totaalplaatje.

DD: De conditie van de darmflora wordt o.a. beïnvloed door leeftijd, stress, voeding, leefomstandigheden, en de algehele gezondheid.

GEVOLGEN VAN GIARDIA

In de volgende hoofdstukken kun je lezen hoe verschillende ervaringsdeskundigen Giardia bij hun hond(en) hebben ervaren en hoe de professionals er mee om gaan.

Naast de invloed die het op de hond heeft, heeft het ook een groot effect op de eigenaren. Een zieke hond is natuurlijk nooit fijn. De zorg voor een hond met fysieke klachten kan behoorlijk zwaar zijn. Maar ook het zogenaamde schoonmaak-protocol bij een Giardia-infectie kost veel tijd en energie.

En er is een **klein** risico op de overdracht van dier naar mens en andersom. Goede hygiëne is dus heel belangrijk.

Zoals eerder gezegd is het verbeteren van de darmflora een belangrijk onderdeel. Maar hoe doe je dat? Er zijn zo veel verschillende adviezen en mogelijkheden. En wat voor de ene hond werkt, hoeft niet voor de andere te werken. Dat kan soms een lastige zoektocht zijn, waarbij hulp van een professional noodzakelijk is.

Een hond met Giardia kan een intensieve tijd betekenen. Een goed sociaal netwerk kan je helpen deze tijd door te komen.

Volgens een studie die werd uitgevoerd na een grote uitbraak van Giardiasis bij mensen in een dorp in Noorwegen bleef een groot deel van de patiënten jarenlang klachten houden van het prikkelbare darmsyndroom (tot > 40%) en vermoeidheid (26%) (Litleskare et al., 2018).

7 ERVARINGSDESKUNDIGEN & PROFESSIONALS

De schrijvers

1. Martine Burgers
2. Melody Eveleens & Lieselot Czvek
3. Daniëlle Dessauvagie & Michelle Vrolijk
4. Sandra Hoogendoorn
5. Thalita Daling
6. Stephanie Peter
7. Michelle Vrolijk & Daniëlle Dessauvagie

1. MARTINE BURGERS

MARTINE OVER MICK

Hoera, een pup!

We kregen een pup, een heerlijk, zwart-wit bordercollie reutje. Mick was echter drukker en prikkelgevoeliger dan ik mij van te voren had voorgesteld. Maar ja, we waren pups ook wel een beetje ontwend en bordercollies kunnen nou eenmaal prikkelgevoelig zijn, dus ik hield me vast aan het idee dat het gewoon een fase was waar we doorheen moesten zien te komen.

Maar ook de training wilde niet vlotten, omgevingsprikkelers kon hij niet verwerken en hij reageerde op alles wat bewoog. Hij vergat volledig dat er nog iemand aan de andere kant van de lijn zat en kon geen contact maken.

Testen op Giardia

Mick is vier maanden oud als ik de tip krijg om hem eens te laten testen op Giardia, omdat er een link lijkt te zijn tussen overprikkelbaarheid bij pups en jonge honden en Giardia.

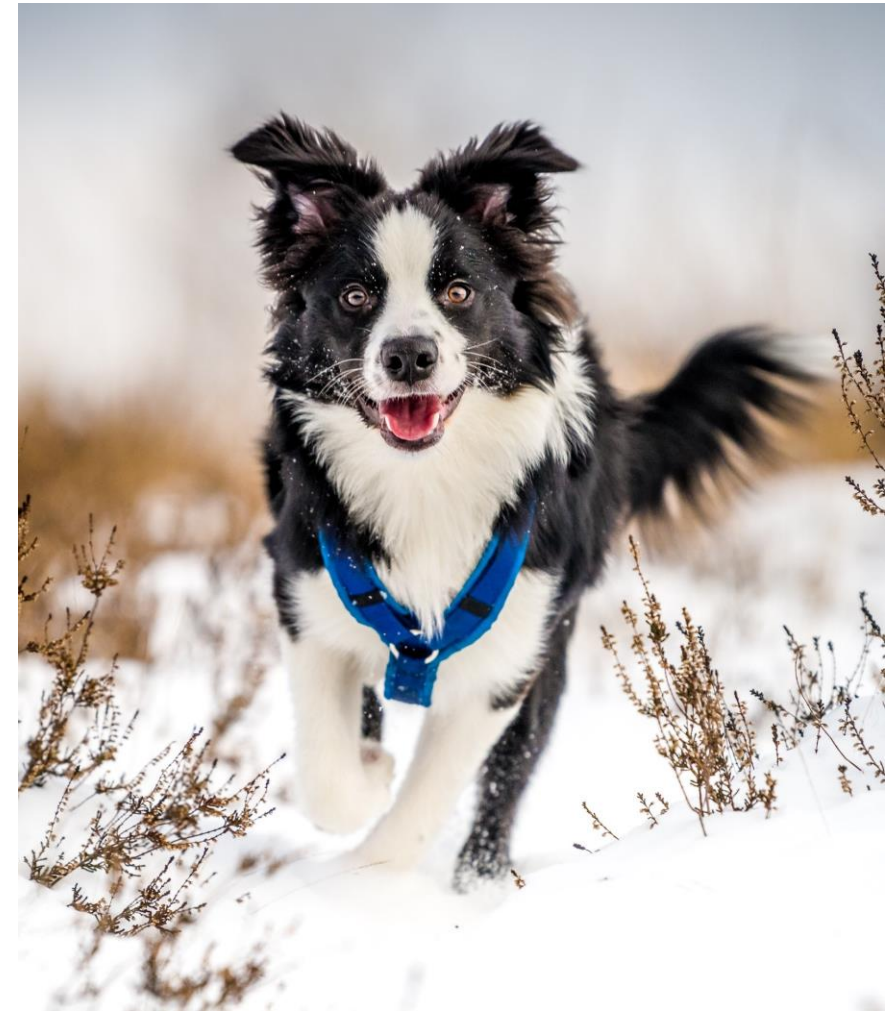
Ik kan het mij niet voorstellen aangezien zijn ontlasting altijd goed is. Maar meten is weten, dus ik heb wat ontlasting van hem ingestuurd. En wat schetst mijn verbazing: Mick test positief...

Grote schoonmaak

Dan begint de grote schoonmaak; het hele huis wordt meerdere keren met de stoomreiniger schoongemaakt, alle kledjes, speeltjes en dekens op hoge temperatuur gewassen, Mick zelf wordt een aantal keer gewassen en om de parasiet te doden krijgt hij Panacur. Inmiddels zijn de andere pupkopers van het nest ook op de hoogte gesteld en worden die pups ook getest. Wat blijkt? De overige vier puppen van het nest hebben ook allemaal een positieve test. Één andere pup laat ook snel overprikkeling zien, de andere pups hebben geen klachten.

Cocaïne ogen

Na het afronden van de kuur tegen Giardia heb ik ter controle zijn ontlasting weer laten testen. Ditmaal testte hij negatief. In de loop van de weken zien we Mick's gedrag langzaam veranderen. Hij is nog steeds een prikkelgevoelige en reactieve hond, maar de scherpte gaat er een beetje van af en zijn ooguitdrukking wordt rustiger. Toen viel het eigenlijk pas op hoe vurig zijn ogen altijd waren, we zijn die ooguitdrukking 'cocaïne ogen' gaan noemen omdat dat de lading het beste dekt. Om zijn darmen te ondersteunen geef ik probiotica.

Bijna twee maanden na de positieve test, Mick is inmiddels zes maanden oud, zie ik tijdens een wandeling ineens dat hij weer met cocaïne ogen de wereld in kijkt. De Giardia test is weer positief...

Ik heb dezelfde aanpak gevolgd als de eerste keer. Omdat de besmetting nu veel korter is geweest, merkte ik al na een week een positieve verandering in zijn gedrag. De controle test is ook weer negatief.

Herbesmetting

Als Mick ruim acht maanden oud is, zijn de cocaïne ogen weer terug en uit een test blijkt dat hij wéér besmet is. Ik baal als een stekker, draai weer wasjes en behandel Mick weer zoals ik inmiddels weet dat het werkt, maar zoek daarnaast het internet af om te kijken wat ik kan doen om een herbesmetting te voorkomen. Ik besluit te stoppen met de probiotica, omdat de koolhydraten in de probiotica een goede voedingsbron voor Giardia zouden kunnen zijn. De behandeling slaat nog sneller aan dan de vorige twee keer: al tijdens de vijf dagen Panacur zie ik zijn ooguitdrukking veranderen. De controletest na de behandeling bevestigt dat we de Giardia voor nu weer kwijt zijn.

L-Glutamine

Als Mick 14 maanden oud is krijg ik de tip om hem L-Glutamine te gaan suppleren om zijn darmwand te herstellen. Wat er dan gebeurt overstijgt alle verwachtingen: Mick's ogen worden niet alleen nóg zachter, voor het eerst in zijn leven maakt hij écht oogcontact met mij. Ein-de-lijk hebben we echt contact! De Giardia blijft uit en Mick wordt ouder en krijgt een sterker immuunsysteem. Stiekem begin ik te hopen dat we het Giardia tijdperk hebben afgesloten.

Preventief handelen

Helaas blijkt er toch nog een staartje aan het Giardia tijdperk te komen, want een jaar na de laatste besmetting, Mick is dan inmiddels 19 maanden oud, test hij weer positief. Naast het gebruikelijke behandel-riedeltje, zet ik Mick op Giardex; een kruidenpreparaat dat ingezet kan worden voor de behandeling en het voorkomen van Giardia. Waar Mick de Giardex een hele tijd probleemloos eet, wordt hij er op een gegeven moment kritisch op en laat de pil liggen. Omdat ik inmiddels heb geleerd dat Mick heel goed is in het kiezen wat hij nodig heeft, beweeg ik hier in mee en na een half jaar op de Giardex stop ik er mee. Tot nu toe gaat het goed en zijn de testen negatief. Hopelijk zijn we er nu echt van af!

Terugkijkend

Inmiddels is Mick twee jaar en acht maanden oud. Het was een pittig proces, zowel voor Mick als voor mij. Er is nog veel onbekendheid over de invloed van Giardia op gedrag, waardoor het moeilijk is om goede informatie te vinden.

Het standaard protocol van dierenartsen is, ook bij een positieve test, 'geen klachten, niet behandelen'. Maar die klachten hoeven dus niet alleen te bestaan uit diarree of andere FYSIEKE klachten.

De ervaring die ik met Mick heb opgedaan, heeft mij ook zeker geholpen in mijn osteopathiepraktijk

Meerdere klanten

Ik heb meerdere klanten met een zelfde soort verhaal: druk, moeilijk contact mee te krijgen, snel overprikkeld en geen diarree, geadviseerd om hun hond eens te laten testen en heb mij verbaasd over het aantal dat positief testte: 8 op de 10 die ik geadviseerd heb te laten testen, testte positief.

Met het toenemende aantal honden in Nederland, neemt ook het aantal Giardia besmettingen toe.

De weerstand van je hond op peil houden is een belangrijke factor om te voorkomen dat hij er ziek van wordt. Maar diarree is dus niet de enige 'ziekte' die Giardia kan veroorzaken. Testen en behandelen kan dus ook heel zinvol zijn bij gedragsproblemen.

Terugkijkend

Ik had Mick een minder complexe jonge honden fase gegund en ik weet ook zeker dat hij zonder Giardia besmettingen nu een heel andere hond was geweest. Maar als het delen van dit verhaal kan helpen om andere honden zo'n ervaring te besparen, dan heeft het tóch zijn nut gehad.

Martine Burgers

**Paarden- en
hondenosteopaat in
Spankeren (Gld.)**

www.martineburgers.nl

DE GROENE OS

OERKRACHT UIT DE NATUUR

**2. MELODY EVELEENS
&
LIESELOT CZVEK**

MELODY & LIESELOT OVER...

Melody met Ivy

... de sleutelrol van darmflora bij Giardia.

Giardia lijkt soms wel overal. Het is dan ook een groter probleem dan 'vroeger'. Dat heeft verschillende redenen: de klachten worden beter herkend en gediagnosticeerd, en er is sprake van een nieuwe variant.

Waar eerst vooral een acute variant van Giardia voorkwam met plotseling opkomende heftige diarree met bloed en slijm en geen eetlust, is er nu vaker een chronisch beeld te zien: langdurige diarree of wisselende ontlasting met vage klachten en langzaam wat afvallen.

Lieselot

”Weetje”

Het is soms moeilijk te zeggen of er sprake is van een her-besmetting of dat de behandeling niet of niet voldoende is aangeslagen.

Vicieuze cirkel

Bij De Groene Os krijgen we veel vragen over deze chronische variant: vaak lukt het om de klachten even onder controle te krijgen, maar steken ze even later weer de kop op. En zo kan er een vicieuze cirkel ontstaan van medicatie en herbesmetting.

De vraag is dan of de Giardia echt helemaal uit het lichaam was, of dat er toch parasieten zijn achtergebleven die weer actief zijn.

Ongeveer 20% van de honden draagt de Giardia-parasiet bij zich.

De immuniteit en darmgezondheid bepaalt of een dier ook klachten krijgt

Voeding als basis voor een gezond dier

Voeding vormt hierin de basis. Een subtiele voedselintolerantie kan de darmflora steeds een beetje verstoren, waardoor een Giardia-infectie problematisch gaat worden.

Voeding heeft een enorme invloed op de darmgezondheid. Daarom is het belangrijk om bij chronische klachten óók kritisch naar het voer te kijken. Soms kan een subtiele voedselintolerantie de weerstand zo naar beneden halen dat een dier een hardnekkige Giardia-infectie oploopt. Voeding kan zelfs ontstekingsremmend of ontstekingsbevorderend werken. Het is belangrijk om daar aandacht aan te besteden omdat een verhoogde ontstekingsgevoeligheid de darmen beschadigt, waardoor Giardia meer kans krijgt.

Koolhydraten

Kort door de bocht kun je stellen dat hoe puurder en hoe minder bewerkt de voeding, hoe meer ontstekingsremmend deze is. Te veel koolhydraten uit granen, zetmeel en geur- en smaakstoffen zijn ontstekingsbevorderend.

Giardia en IJzer

Daarnaast is het belangrijk te weten dat Giardia zich voedt met ijzer.

Dit kun je natuurlijk niet volledig uit het dieet wissen, maar vermijd tijdens de behandeling zo veel mogelijk ijzerrijke voeding, zoals rood (spier)vlees.

De rol van probiotica

Probiotica is waarschijnlijk het meest bekende supplement om de darmen te helpen gezond te blijven. Maar met alleen probiotica kom je er niet met een Giardia-besmetting. Er is méér nodig.

Bij de reguliere behandeling wordt vaak gebruik gemaakt van afdodende middelen zoals fenbendazol of metronidazol. Dit kan een zinnige keus zijn, maar na deze behandeling is het erg belangrijk om aandacht te besteden aan het opbouwen van een gezonde darmflora. Dan is een goed samengesteld supplement met probiotica – dat ook andere stoffen bevat die de darmen helpen herstellen, zoals bijvoorbeeld shiitake en acaciavezels – een opbouwend middel voor je dier. Zo zorg je dat de darmen kunnen herstellen en weer bevolkt worden door nuttige bacteriën in plaats van de Giardia-parasiet.

Het is niet zo dat probiotica of prebiotica (vezels die als voeding dienen voor nuttige darmbacteriën) als voedingsbodem dienen voor Giardia. Wel is het zo dat als er sprake is van een biofilm of als de darmen erg geïrriteerd en beschadigd zijn, daar beter eerst aandacht aan besteed kan worden. Anders kunnen er klachten als winderigheid en diarree optreden.

Verstoppertje spelen in de biofilm

Het darmstelsel is aan de binnenkant bekleed met een slijmlaag die een goede leefomgeving biedt voor niet-schadelijke bacteriën en een barrière vormt tegen ziektenverwekkers. Slechte bacteriën kunnen zelf ook een slijmlaag om zich heen vormen en zich hechten aan de gezonde slijmlaag die daardoor kan beschadigen. Dit noemen we een biofilm.

Een biofilm bestaat uit een kolonie van micro-organismen omgeven door een zelfgeproduceerd slijm dat zich vastgehecht aan een oppervlak zoals weefsel (darmen, urinewegen, tanden), maar ook op vaste oppervlakken zoals bijvoorbeeld waterleidingen of de voer-of drinkbak van je hond. Denk maar eens aan die slijmerige aanslag.

Een biofilm vormt goed afgeschermd leefomgeving voor ziekmakende bacteriën, schimmels en parasieten en beschermt hen tegen de natuurlijke afweer van de gastheer en antibiotica. Als de Giardia-parasiet zich in zo'n biofilm bevindt, kan het de behandeling extra lastig maken omdat de parasiet zich in de beschermende biofilm 'verstopt'.

Giardia is tevens in staat om de natuurlijke slijmlaag in de darm aan te tasten en heeft invloed op de samenstelling van de darmbacteriën.

Kruiden, planten en oliën

De eerder genoemde ontstekingsremmende voeding speelt een belangrijke rol in het voorkomen en bestrijden van deze biofilms. De volgende plantstoffen kunnen daarbij helpen:

- ◆ Gember
- ◆ Groene thee
- ◆ Glucosamine
- ◆ CBD-olie
- ◆ Kurkuma
- ◆ Shiitake
- ◆ Kokosolie
- ◆ Biologische, troebele appelazijn

Bij de bestrijding van Giardia kunnen kruidenproducten en etherische oliën een belangrijke rol spelen. Die laatste kunnen uitwendig gebruikt worden om de omgeving goed schoon te krijgen (zoals citroen-tea tree of oregano-olie, maar ook (onder begeleiding van een ervaren therapeut) inwendig.

Tot slot: ieder dier is anders, het is daarom altijd verstandig om behandeling met (voedings) supplementen en / of kruiden onder begeleiding van een deskundige te doen.

Natuurgeneeskundig therapeut Melody Eveleens & dierenarts Lieselot Czvek

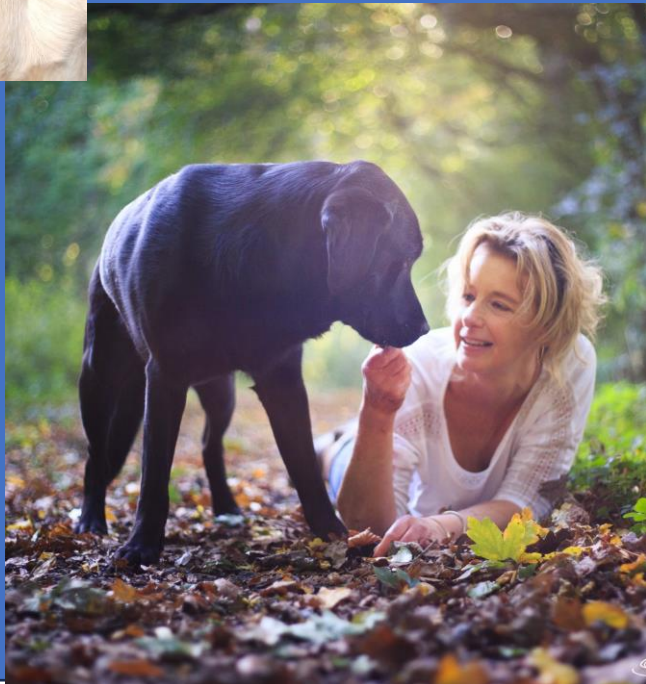
De Groene Os in Haarlem (NH.)

www.degroeneos.nl

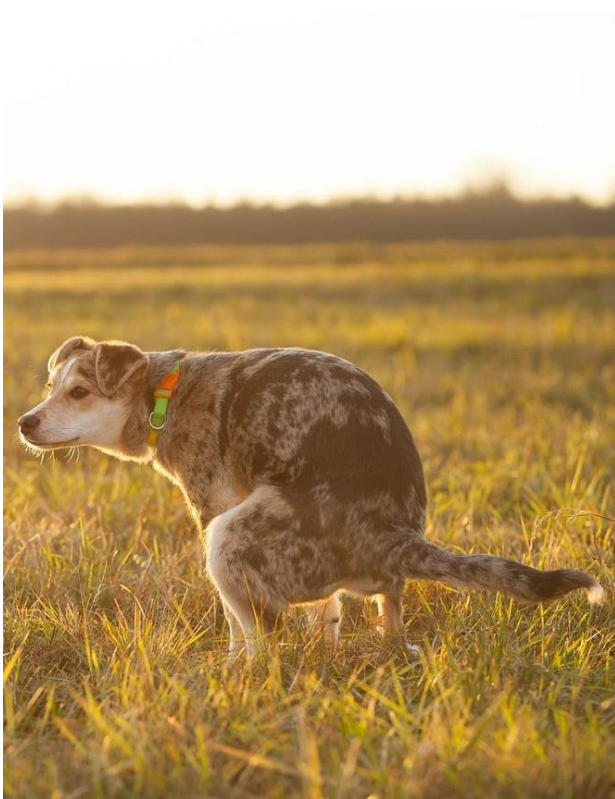

3. DANIËLLE DESSAUVAGIE & MICHELLE VROLIJK

DANIËLLE & MICHELLE

In onze uitgebreide zoektocht naar informatie over Giardia, kwamen we op de website van ESCCAP Benelux (www.esccap.eu) terecht. ESCCAP staat voor 'European Scientific Counsel Companion Animal Parasites' en bestaat uit een groep dierenartsen met specialistische kennis over parasieten. Meerdere landen uit Europa hebben vertegenwoordigers op het gebied van parasitologie binnen ESCCAP. ESCCAP Benelux is een onderdeel van ESCCAP Europa en bestaat momenteel uit vijf leden, allen erkende Europese experts op het gebied van de parasitologie.

Het behandelen en bestrijden van Giardia-infecties leidt in de praktijk regelmatig tot vragen en uiteenlopende adviezen.

Er bestaan verschillende meningen over behandelingschema's en de noodzaak tot behandelen. ESCCAP is een non-profit organisatie die is opgericht vanwege het ontbreken van een eenduidig Europees beleid op het gebied van parasietenbestrijding (waaronder Giardia) bij huisdieren. De organisatie heeft als doel om actuele informatie te verspreiden en uniforme richtlijnen te ontwikkelen voor parasietenbestrijding bij hond en kat.

Onderstaand artikel is gebaseerd op informatie en aanbevelingen die te vinden zijn op de website van ESCCAP en is met toestemming geplaatst.

Giardia, een zöonose of niet?

Giardia duodenalis (ook *G. intestinalis* of *G. lamblia* genoemd) is een wereldwijd veel voorkomende eencellige parasiet, die mensen en dieren, waaronder honden, als gastheer gebruikt. *Giardia* is mogelijk zoönotisch, dat wil zeggen dat de parasiet overdraagbaar is van dier op mens.

Er zijn echter acht verschillende stammen van *Giardia* te onderscheiden die allemaal vrij diersoort specifiek zijn. Dus de stammen die de hond bij zich draagt zijn anders dan die vaak voorkomen bij de mens. Het risico op overdracht van hond naar mens is daardoor erg klein. Het is echter wel mogelijk dat de stam die vaak bij mensen wordt gezien, wordt overgedragen op de hond. Die kan deze stam dan wel weer overdragen op de mens.

De dierenarts kan daarom bij een gediagnosticeerde *Giardia*-infectie informeren of er maagdarminfectie(s) bij de eigenaar of gezinsleden aanwezig is (zijn) en in dat geval adviseren om de huisarts te raadplegen.

Naast medicijnen kan een goed verteerbaar maagdarm-dieet ondersteunend werken bij het herstel. Sommige publicaties adviseren een vezelarme voeding met weinig koolhydraten en veel eiwit om snelle groei en vermenigvuldiging van *Giardia* en *Clostridium* spp. te voorkomen. Soms wordt echter verbetering gezien bij juist een hoger ruw celstofgehalte en minder goed verteerbaar voer.

“Weetje”

Het gebruik van zeer gevoelige, niet-kwantitatieve commerciële sneltesten heeft in de afgelopen jaren geresulteerd in overdiagnostiek van *Giardia*-infecties en veelvuldige onnodige behandelingen met een antibioticum of een anthelminticum.

<https://www.uu.nl/onderzoek/veterinair-microbiologisch-diagnostisch-centrum/giardia>

Levenscyclus

De levenscyclus van *G. duodenalis* omvat twee ontwikkelingsstadia waarbij de infectieuze cyste het overlevingsstadium in de omgeving is en de beweeglijke trofozoïet het stadium in de darm. De cystes worden (feco-)oraal opgenomen direct vanuit de anus of via de omgeving zoals via met ontlasting besmette grond, voedsel en drinkwater. Opname van slechts enkele cysten kan al een infectie veroorzaken.

De cystes verplaatsen zich via de bek naar de dunne darm. Daar barsten ze open en komen per cyste twee trofozoïeten vrij. De trofozoïeten hechten zich met een grote 'zuignap' aan de oppervlakte van de darmwand waar de parasiet voeding opneemt. Dit kan leiden tot kleine beschadigingen en ontstekingen in de darm.

De trofozoïeten kunnen zich in de darm vermeerderen en worden met de darmbewegingen langzaam naar de dikke darm getransporteerd. Daar vormen ze een cystewand en komen via de ontlasting weer naar buiten als cyste. De cyste kan buiten het lichaam maanden overleven, met name in een vochtige omgeving. In geval van heftige diarree van de gastheer, kunnen er soms ook trofozoïeten in de ontlasting worden aangetroffen. Deze overleven echter niet lang buiten het lichaam en zijn niet besmettelijk. Uitscheiding van cysten kan weken tot maanden aanhouden. *Giardia*-cysten in de ontlasting en in de omgeving zijn direct infectieus voor andere dieren.

Bij meerdere honden of katten in een huishouden is het goed als men zich realiseert dat herinfectie door de patiënt zelf of vanuit de omgeving kan worden veroorzaakt, maar ook door een asympto-matische drager in huis. In zo'n geval is het zinvol dieren zonder klachten, die positief testen op *Giardia*, wel te behandelen om omgevings-besmetting zoveel mogelijk te reduceren.

MV: Neem een eigen drinkbak en waterfles mee voor je hond als je bijv. naar strand, terras of hondenworkshop gaat.

DD: De ontlasting van je hond opruimen helpt om verspreiding van *Giardia* te voorkomen. Ook als je hond geen symptomen heeft kan hij drager zijn en andere honden besmetten.

Diagnose

Een Giardia-infectie kan worden vastgesteld door ontlastingsonderzoek. Hier zijn verschillende methodes voor die allemaal hun voor- en nadelen hebben.

De dierenarts kan een microscopisch onderzoek doen op verse, nog warme, dunne ontlasting. Hierbij wordt gekeken naar bewegende trofozoïeten. Deze komen dus voornamelijk voor in de ontlasting wanneer de hond diarree heeft. De ontlasting moet zo vers mogelijk zijn aangezien de trofozoïeten in koude ontlasting niet meer bewegen en dan moeilijk waar te nemen zijn. Ook kan het lastig zijn de trofozoïeten te herkennen.

Een zogenaamde sneltest of SNAPtest is een snelle methode gebaseerd op het aantonen van cystewand-eiwit van Giardia en kan makkelijk in de praktijk gebruikt worden. Een positieve uitlag van deze test betekent dat er cystewand-eiwit in de darm aanwezig is. Dat kan ook nog enige tijd aantoonbaar zijn na een infectie en hoeft niet te betekenen dat er nog levende cysten of trofozoïeten aanwezig zijn. De uitslag van deze test moet dus geïnterpreteerd in combinatie met aanwezige symptomen.

Bij de centrifuge sedimentatie flotatie test (CSF) is de kans op een fout-negatieve uitslag groter doordat de Giardia-cysten met tussenpozen of in slechts zeer geringe aantallen kunnen worden uitgescheiden. Dit kan grotendeels voorkomen worden door ontlasting van drie dagen apart te testen of, met het oog op de kosten, direct met een mengmonster. Het voordeel van deze test is dat je mogelijk ook andere parasieten worden gevonden die met een sneltest niet worden aangetoond.

De PCR-test (Polymerase chain reaction of polymerase kettingreactie), heeft een veel hogere gevoeligheid, maar wordt alleen uitgevoerd door gespecialiseerde laboratoria en voornamelijk gebruikt voor wetenschappelijke vraagstukken en om te bepalen om welke stam het gaat.

“Weetje”

Een positieve testuitslag betekent niet persé dat Giardia de (enige) oorzaak is van aanwezige symptomen zoals diarree, het betekent alleen dat Giardia cysten of cystewand-eiwitten aanwezig zijn.

Wel of niet behandelen

Bij dieren zonder symptomen moet een sneltest voorzichtig geïnterpreteerd worden. De keuze om wel of geen behandeling in te zetten hangt dan van verschillende factoren af die betrekking hebben op de leefomgeving van de hond.

Het klinische beeld is altijd leidend bij het besluit om wel of niet te behandelen. Als er trofozoïeten, cysten of cystewand-eiwitten worden gevonden bij een gezonde hond zonder symptomen, wordt behandeling niet aanbevolen. Het is natuurlijk wel belangrijk om de gezondheid van de hond in dat geval goed in de gaten te houden. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat de hond in zo'n geval andere honden zou kunnen besmetten.

Daarom is het bij de keuze om niet te behandelen altijd belangrijk om naar de leefomstandigheden te kijken. En natuurlijk is het van belang om de ontlasting van de hond goed op te ruimen om verdere verspreiding te voorkomen.

Bij dieren met een positieve test met passende klinische symptomen waarbij een Giardia-infectie aannemelijk is, is therapie wél geïndiceerd.

“Weetje”

Bij een onderzoek uit september 2008 van Overgaauw et al. werd de ontlasting van 152 huishonden zonder symptomen onderzocht op de aanwezigheid van Giardia. bij 15,2 procent was de uitslag positief. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304401709002003>

“Weetje”

Herinfectie wordt niet voorkomen als een hond nog wel ontlasting eet van andere dieren of bijvoorbeeld drinkt uit de met Giardia besmette tuinvijver of plasjes in de tuin of op balkon. Het plan van aanpak kan dus per situatie verschillen.

De behandeling

Als de diagnose giardiose (ziekte ten gevolge van een Giardia-infectie) is gesteld, is het eerste keuze medicijn fenbendazol (in Nederland geregistreerd onder de merknaam Panacur®) gedurende drie dagen, eenmaal daags 50 mg/kg. In gevallen waarbij de behandeling van 3 dagen onvoldoende werkzaam lijkt te zijn, kunnen aanvullende maatregelen genomen worden om herbesmetting te voorkomen en kan, ter ondersteuning, de kuur eventueel tot 5 dagen worden verlengd.

Als fenbendazol niet of onvoldoende werkt, kan als tweede keus gekozen worden voor een behandeling met metronidazol (antibioticum) gedurende vijf dagen, tweemaal daags 25 mg/kg.

Daarnaast wordt vaak geadviseerd om de achterhand en achterpoten te wassen met gewone of chloorhexidine shampoo om eventuele cysten van de haren te verwijderen. Zeker bij langharige honden met diarree kan dit noodzakelijk zijn om herinfectie te voorkomen.

Succes van de behandeling wordt vaak belemmerd door infectiedruk vanuit de besmette omgeving. Als de symptomen na een behandeling blijven bestaan of snel terugkeren, kan dit het gevolg zijn van een herbesmetting. Daarom zijn aanvullende maatregelen om de infectiedruk te verminderen van cruciaal belang.

De omgeving

Naast de behandeling van de hond zelf, kan de infectiedruk zoveel mogelijk verlaagd worden door ook de omgeving te behandelen. Gebruik heet water om kleding, slaappleaatsen, speelgoed en voedingsbakken te desinfecteren. Goed laten drogen is essentieel om cystes te inactiveren. Temperatuur en duur van de behandeling zijn belangrijk. Water van 45° C ontsmet in 20 minuten, maar water van 70° C heeft slechts 5 minuten nodig.

Ook de wasdroger of het zonlicht kunnen bijdragen aan het ontsmettingsproces. Reinig en desinfecteer drink- en voerbakken dagelijks. En vergeet ook de auto (van de uitlaatservice) niet te reinigen. Een stoomreiniger kan hierbij, indien goed gebruikt, een handig hulpmiddel zijn.

Omdat Giardia ook via oppervlaktewater besmetting kan geven, moet men voorkomen dat de hond zichzelf opnieuw besmet door buiten hiervan te drinken. Om te voorkomen dat de hond andere honden besmet is het ook belangrijk om de ontlasting buiten goed op te ruimen.

Controle

Wanneer de klachten weg zijn is her-testen in principe niet nodig. Wanneer je dit toch gebeurt, kan dit het beste ongeveer 8 tot 10 dagen na beëindiging van de behandeling worden gedaan. Als het monster positief blijft EN als de klinische symptomen aanhouden, kan de behandeling worden herhaald.

Bij onvoldoende succes van de behandeling, het dier hoort tijdens de behandeling in enkele dagen verbetering te laten zien, moet ook gekeken worden naar andere mogelijke oorzaken van de klachten zoals bijvoorbeeld andere aanwezige protozoaire infecties.

Zorg op maat

Specifieke omstandigheden kunnen om een intensievere begeleiding en/of behandeling vragen, terwijl dat in andere situaties veel minder uitgebreid kan zijn.

Bij het opstellen van een parasieten-bestrijdingsprogramma moet de dierenarts rekening houden met de leefomstandigheden, leeftijd en algehele gezondheid van het dier.

Pups zijn gevoeliger voor het oplopen van een Giardia-infectie en vertonen ook vaker symptomen. Volwassen dieren vertonen minder vaak ziektesymptomen, maar kunnen de infectie wel overdragen op zwakkere dieren.

De informatie in dit artikel is een beknopte samenvatting, gebaseerd op de wetenschappelijke informatie die op dit moment beschikbaar is en wordt gezien als leidraad voor het stellen van een juiste diagnose en het opstellen van een passend behandelplan.

“Weetje”

De cyste is zeer gevoelig voor omgevingsinvloeden. Hoe kouder en vochtiger de omgeving, hoe langer de cyste infectieus blijft. In water kouder dan 10 graden Celsius kan deze tot drie maanden overleven. In een droge omgeving met direct zonlicht is de cyste 'slechts' enkele dagen infectieus.

4. SANDRA HOOGENDOORN

SANDRA...

...vertelt eerst een technisch stukje over Giardia en geeft daarna een praktijkvoorbeeld over Floyd.

Giardia, Yin en Yang

Giardia is een weerstandsprobleem dat zich volgens de Traditionele Chinese Geneeskunde (TCM) vooral op Yang-niveau afspeelt. Yin en Yang staan simpel gezegd symbool voor twee tegengestelde energieën die samen harmonie creëren. Yin en Yang zijn flexibel en als één van beide uit balans raakt, wijzigen ze hun verhouding en ontstaat er een nieuw evenwicht. Yin en Yang kunnen in harmonisch evenwicht zijn, maar als ze in disbalans zijn, gaat één van beide overheersen.

“Weetje”

Door verzwakking van het immuunsysteem kan de parasiet het lichaam binnendringen.

Bij aanhoudende zwakte kan dit uiteindelijk leiden tot chronische klachten die het Yin aantasten.

Het hondenlichaam

Het (honden)lichaam is opgebouwd uit een groot microbioom (de verzameling van alle micro-organismen die het lichaam bevolken) zoals bacteriën, virussen en gisten.

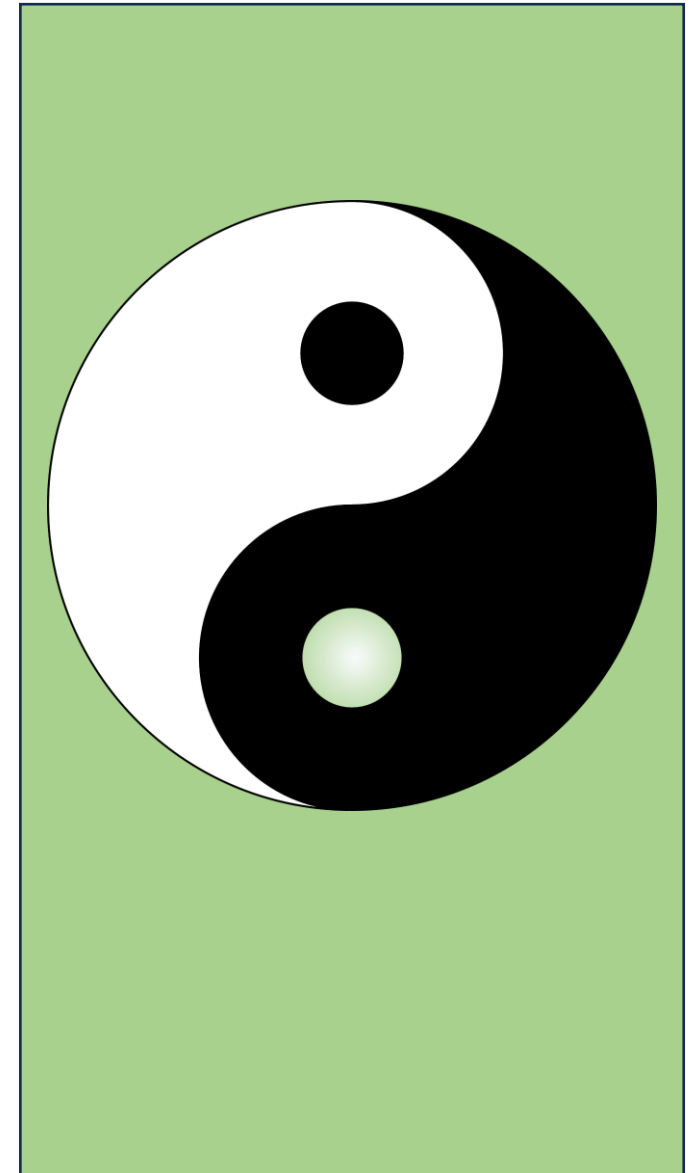
Gezamenlijk helpen ze o.a. te beschermen tegen ziekteverwekkers en ze zijn betrokken bij de vertering van vezels.

In aanleg aanwezige lichamelijke zwakten en externe invloeden kunnen het dóórbreken van een Giardia-infectie stimuleren. Bij pups en volwassen dieren kijken we binnen de TCM onder meer naar de achtergrond van de gezondheid van de ouders, voedingsachtergrond en geboort-omstandigheden. Bij een keizersnede bijvoorbeeld missen pups vaak twee belangrijke bacteriesoorten, waarvan één direct betrokken is bij de afweer van parasieten.

Schade aan de darmwand

De Giardia parasiet, alsook de reguliere medicatie, kunnen de darmwand beschadigen.

In zowel de dunne als de dikke darm liggen tussen de cellen van de darmwand smalle kanalen, die open of dicht kunnen. Dit gebeurt onder invloed van speciale eiwitten in de darmcellen die als spiertjes werken. Deze structuren noemen we Tight Junctions, dat op zich een vernuftig systeem is en een nauwe samenwerking met het immuunsysteem heeft.

Voeding

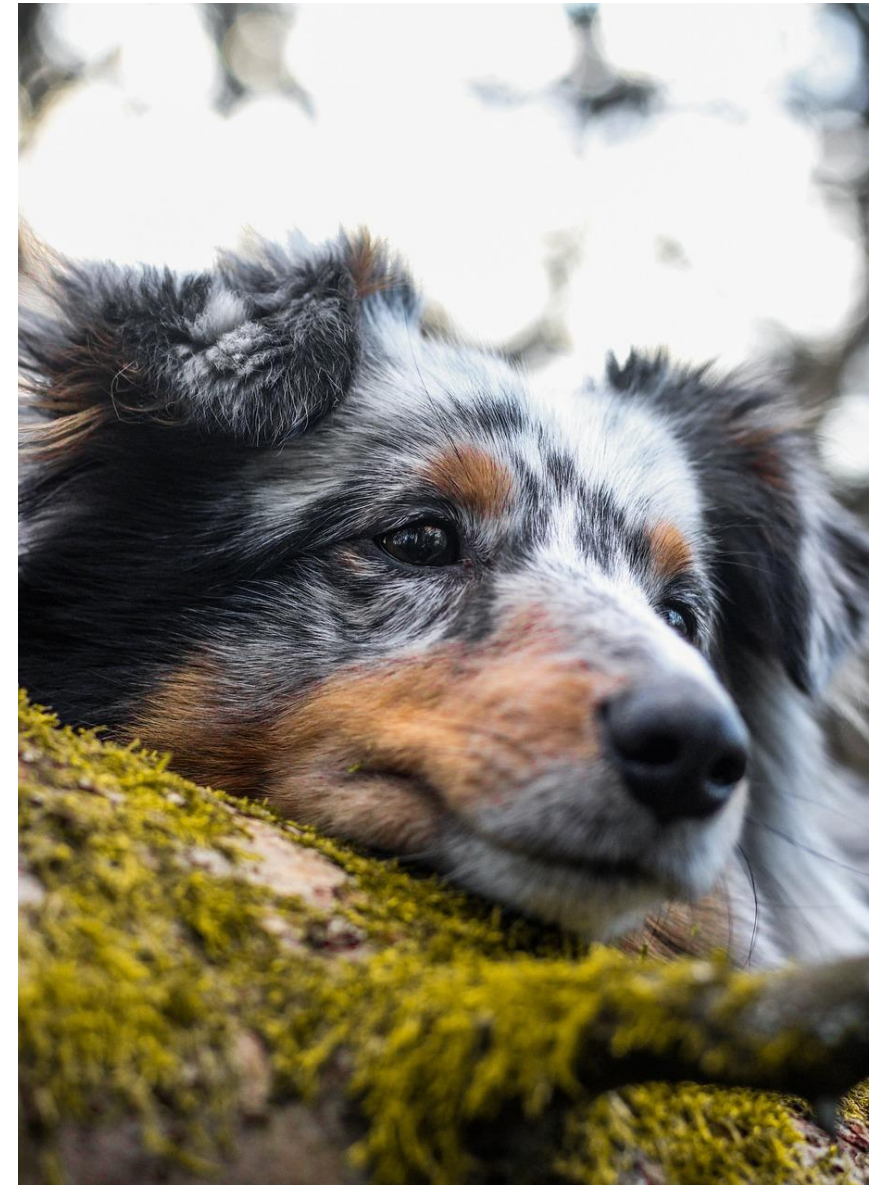
Ook niet-passende voeding, medicijnen, vaccinaties en stress kunnen een negatieve invloed hebben op de diversiteit van het darmmicrobioom en een verstoorde darmfora veroorzaken. Dit heeft weer gevolgen voor het gehele lichaamsmicrobioom en het goed functioneren van het immuunsysteem.

Honden kunnen ook te weinig in aanraking komen met de natuurelementen, zoals het wroeten in de aarde, het eten van blaadjes, twijgjes, grassen, wortels, mossen, humus en soortgericht voedsel.

Het ontbreken van deze natuurlijke pro- en prebiotica kan een negatief effect hebben op de diversiteit van het darmmicrobioom, met een lagere serotonineproductie in de darmen tot gevolg.

Serotonine

Serotonine is een neurotransmitter en wordt ook wel het gelukshormoon genoemd. Onder invloed van een aantal andere hormonen is serotonine essentieel voor de balans in de darm-hersen as en op het gemoed. De verschillende darmcellen staan via het autonome zenuwstelsel en hormonen in verbinding met de hersenen. Bij haperingen in dit communicatiesysteem kan er sprake zijn van chronische stress en te hoge waarden van het stresshormoon Cortisol.

“Leaky Gut syndroom”

De darmwand is dus van nature doorlaatbaar en maakt deel uit van transport- en absorptieprocessen. Die Tight Junctions laten selectief verschillende stoffen door en sluiten daarna de kanaaltjes weer. Denk aan voedingsstoffen die door de darmwand gaan en via de bloedbaan naar andere delen van het lichaam gebracht worden. Ook afbraakstoffen waaronder bacteriën en andere ziekteverwekkers worden via de Tight Junctions aangeboden aan het immuunsysteem om ze uit het lichaam te verwijderen.

Bij een verminderde functie kunnen deze Tight Junctions de doorlaatbaarheid van ongewenste moleculen in de darmwand vergroten en is er een afname van nuttige stoffen. In de volksmond noemen we dit Leaky Gut syndroom of een lekkende darm, maar officieel betreft dit een hyperpermeabele darm:

Het hemoglobine-bindend eiwit Zonuline speelt een belangrijke rol in de doorlaatbaarheid van de darmwand.

Bij een beschadiging van de Tight Junctions en onder invloed van een verstoorde darmflora (dysbiose), kan het Zonuline-mechanisme ontregeld raken. Er komt dan een te hoge concentratie Zonuline vrij in de darminhoud, waardoor de groeireceptoren in de darmwand gestimuleerd worden.

Deze overprikkeling kan de darmcellen verzwakken en tot verschillende ziekten leiden.

Alle bovenstaande factoren beïnvloeden de belasting op de bijniere, het immuunsysteem en de algehele homeostase (evenwicht). Hyperactiviteit en concentratieproblemen bij honden met Giardia zijn slechts een aantal voorbeelden van de invloed op het gedrag, die ook Dr. Amber Batson onderschrijft. Wanneer de verstoringen in het interne evenwicht niet goed in balans kunnen worden gebracht, kan dit op termijn leiden tot ernstige ziekten.

En dus....

Je begrijpt dat het belangrijk is om meteen, naast reguliere behandeling, ook aandacht te besteden aan het echt gezond maken van het microbiom van de darmen en het versterken van het immuunsysteem. Dat kunnen we o.a. doen met een voedingsaanpassing op basis van kant en klaar vers voedsel (KVV) tot aan uitgebalanceerde, zelf samengestelde verse maaltijden, de inzet van darmherstellende supplementen en gerichte natuurgeneeskunde.

PRAKTIJK CASUS FLOYD

Sandra over Floyd

Floyd is een hondje dat van jongs af aan al problemen heeft met zijn spijsvertering en huid. Ook heeft hij epilepsie. Hij is al meermaals door een reguliere dierenarts en holistisch dierenarts gezien. Uit diens bevindingen bleek dat Floyd ook Lyme heeft en dat zou bepaalde klachten kunnen verklaren.

Voedingsadvies

Zijn eigenaresse kwam in 2019 bij mij terecht voor voedingsadvies in verband met de jeuk. Ik heb voor Floyd een weekmenu samengesteld volgens de **Vijf Elementen Voeding** met voedingsmiddelen en supplementen die vanuit de energetische aspecten gunstig zijn voor de lever en de milt en die de nieren versterken. Dit menu bestaat uit een aantal diersoorten, een zogenaamd 'semi-eliminatie-dieet'.

Het gehele menu koken voor de hond kan eventueel de vertering helpen, maar is lang niet altijd raadzaam met KVV en kan in Floyds geval ook averechts werken.

Wind-Type

Als je Floyd met zijn klachten bekijkt vanuit de Traditional Chinese Medicine (TCM) filosofie, wijst dat duidelijk op een wind-type.

Omdat Floyd al onder behandeling is bij een holistisch dierenarts, maak ik in zijn geval geen gebruik van constitutionele natuurgeneeskunde (betrekking hebbend op het geheel van bij de geboorte aanwezige lichamelijke en geestelijke eigenschappen; de (erfelijke) aanleg), of TCM Acupressuur en TuiNa therapie. Maar dit zijn wel mogelijkheden ingezet kunnen worden bij dit type 'Wind beelden'.

Hieronder geef ik een uiterst beknopte beschrijving van hoe het TCM naar deze verstoringen kijkt:

- ◆ Lever wind kalmeren (protozoa / microben, histamine)
- ◆ Milt Qi leegte tonifiëren (Qi, bloed, vloeistoffen voor long/nier/lever, opname voedingsstoffen)
- ◆ Yuan Qi van de nieren versterken - gekoppeld aan hersendarm as, versterkt het verteringsvuur van de milt (spijsvertering)
- ◆ Het Yin voeden

Waarom een semi-eliminatiedieet?

- Voorkomen dat mogelijk bestaande voedingstekorten groter worden.
- Elimineren met maar één diersoort voor langere tijd, kan gemakkelijk een nieuwe allergie tegen dit eiwit veroorzaken, soms al binnen zeven dagen.
- De darmflora wordt onvoldoende gevoed als er langere tijd maar één diersoort wordt gevoerd.
- Het dieet bestaat vanuit de energetische aspecten van de Chinese voedingsleer uit het 'afblussen' van de histaminerijke diersoorten (verwarmend) met verkoelende en neutraliserende voeding, gunstig voor de lever en het Yuan Qi.

- Een goede balans in het weekmenu vraagt om:
  - ◆ Verwarmende diersoorten (wild, gevogelte, geit en vette vis) en verkoelende/neutraliserende diersoorten/voeding (konijn, paard, boekmaag), geleidelijk afgewisseld
  - ◆ Een goede omega 6/omega 3 verhouding
  - ◆ Variëteit in essentiële en niet-essentiële aminozuren
  - ◆ Goede vetzuren
  - ◆ Goede Calcium/fosfor en zink/koper verhouding
  - ◆ Vetarm voedsel
  - ◆ Natuurlijke vitamines en mineralen (o.a. vitamine A, B12/D, zink, magnesium, selenium, jodium, mangaan) uit het orgaanvlees van gevogelte, hoefdier, vis en de bijvoeding)
  - ◆ Pre- en probiotische voeding
  - ◆ Voldoende vezels

Voeding, rust en passende beweging zijn belangrijke pijlers in het leven van een hond

Advies op maat

Een jaar na het voedingsadvies op maat, bleek Floyd een positieve Giarda-test te hebben. Om deze reden nam zijn eigenaresse wederom contact met me op voor advies, omdat ze de Giardia liever niet met reguliere medicijnen wilde behandelen in verband met de gevoeligheid van Floyd. We hebben hierbij vooral gekeken naar supplementen ter aanvulling op behandeling van de holistisch dierenarts. Floyd kreeg al een vitamine- en mineralenpreparaat en L-Glutamine. Ook zat hij aan een detox-kuur waar hij behoorlijk heftig op reageerde, dus mogelijk was hij daardoor al wat bevattelijker voor de Giardia.

Stappenplan

Omdat we het technische verhaal van Giardia in relatie tot de darmflora kennen, zijn er verschillende protocollen die we kunnen inzetten (ter ondersteuning van een reguliere behandeling). Denk hierbij aan voeding, supplementen en andere natuurgeneeskundige middelen, zoals bijvoorbeeld kruiden of acupunctuur. Op basis van de voorgeschiedenis van Floyd hebben we een stappenplan gemaakt. De basis van zo'n stappenplan is:

- ◆ De darmflora in balans brengen
- ◆ De darmwand versterken
- ◆ Het immuunsysteem stimuleren
- ◆ Voedingsmanagement: een semi-eliminatie dieet (*afhankelijk van de klachten rauw, een combi-rauw/gekookt of volledig gekookte, zelf-samengestelde voeding c.q. fabrieksmatig-gekookt, suikervrij en glutenvrij. Liefst geen brokken*)
- ◆ Stressmanagement

Floyds honden-vriendin bleek Giardia te hebben, net als meerdere honden uit de buurt, dus ook Floyd moest zijn ontlasting opsturen.

De test

De eigenaresse van Floyd, heeft gekozen voor een natuurlijke aanpak tegen Giardia door de darmflora te ondersteunen door middel van voeding en supplementen en het volgen van een goed schoonmaak-protocol. Na een maand was de Giardia-test van Floyd negatief.

Omdat Floyd altijd al problemen had met zijn spijsvertering en op het moment van testen geen duidelijke symptomen had die wezen op Giardia, is het niet te zeggen of de negatieve test ook echt het gevolg was van de behandeling. Omdat de test die gedaan was alleen kijkt naar de aanwezigheid van cystewand-eiwit is het niet zeker of de Giardia-infectie op dat moment nog actief was. Desondanks kan het bij een hond met een zwak immuunsysteem beter zijn om het zekere voor het onzekere te nemen en parasieten geen kans te geven.

De eigenaresse van Floyd kent haar hond heel goed en weet dat elke verandering (van bijvoorbeeld voeding of supplementen) bij hem een reactie kan uitlokken. Daarom is maatwerk zo belangrijk.

Less is more

Ik ben geen voorstander van een hoog geconcentreerd therapeutisch probiotica supplement in dit stadium van voedingsaanpassing. Pre- en probiotisch voedsel in zeer kleine hoeveelheden echter, heeft in heel veel gevallen wel waarde. Denk aan lever minnende gefermenteerde groentes/zaden of bokashi, gefermenteerd bodemleven met humus en kruiden en gefermenteerde boekmaag ter ondersteuning van de darmflora. Less is more, er is niet veel van nodig en dagelijkse afwisseling hierin kan het verschil maken.

Geen quick fix!

De verwachting van mensen is vaak de 'quick fix' oplossing, maar dat kunnen we nooit bieden! Vaak zijn klachten al langer dan drie maanden in het systeem aanwezig, waardoor het een Yin (intern) probleem is.

© SH Art Works

Sandra Hoogendoorn

**Gediplomeerd
natuurgeneeskundig therapeut
en gespecialiseerd
voedingstherapeut voor mens
en dier in Vledder (D.)**

www.botanischinbalans.nl

5. THALITA DALING

THALITA DALING EN HAAR LEONBERGERS

Thalita Daling is de eigenaresse van drie Leonbergers, Grizzly, Darling en Belle Cherie.

Terug naar 2021

In 2021 krijgt Darling een nestje van zes gezonde pups. Op een leeftijd van zes weken begint echter de ellende en gaan de pups verschrikkelijk aan de diarree. Het blijkt uiteindelijk om een Giardia besmetting te gaan.

Ziek?

Helemaal blij met mijn eerste nest met zes prachtige pups. Tot ze zes weken zijn en ze allemaal verschrikkelijk aan de diarree raken. Een reutje begint naast de waterdunne diarree ook over te geven en gaat binnen een uur van een vrolijke pup naar een ellendige zieke pup. Niet veel later volgen er nog twee pups met dezelfde klachten.

Ziek?!

Bij de eerste pup wordt door de dierenarts een Giardia test gedaan en die is negatief.

Er wordt dus geen Giardia gevonden. Omdat de diarree zo ernstig is moeten alle pups aan de antibiotica. Dit lijkt te helpen en na twee dagen is bij alle pups de ontlasting weer prima. Na zes dagen is de antibioticakuur voorbij. De pups eten, spelen en zijn happy. Maar vier dagen later begint de ontlasting te veranderen en wordt weer dunner. Sommige pups hebben goede ontlasting, andere dunner en het verandert soms per dag of per keer hoe de samenstelling van de ontlasting is.

Ik laat voor de zekerheid nog een keer de ontlasting van alle pups onderzoeken. Nu van drie dagen in plaats van één. Deze keer is de Giardiatest wel positief.

De behandeling

En dan begint het; alle pups gaan aan de Panacur, een ontwormingsmiddel dat meerdere dagen gegeven moet worden en een breed scala aan wormen en parasieten doodt. Onze dierenarts geeft het advies; vijf dagen kuur, drie dagen niets, drie dagen kuur.

Ondertussen krijgen we het advies om iedere dag alle pups te wassen, kont en pootjes in elk geval. Nadat een pup gepoept heeft direct de achterhand te wassen. Alle kledjes elke dag op 70 graden te wassen, voerbakken uit te koken en alles met een stoomreiniger te reinigen. Alle ontlasting moeten we uiteraard direct opruimen en de plek desinfecteren.

Naar nieuwe huis

Om herbesmetting te voorkomen wordt geadviseerd ze toch naar hun nieuwe huis te laten gaan. Zo begint voor vijf van de pups het avontuur bij hun nieuwe baasjes. Het zesde pupje blijft bij ons wonen.

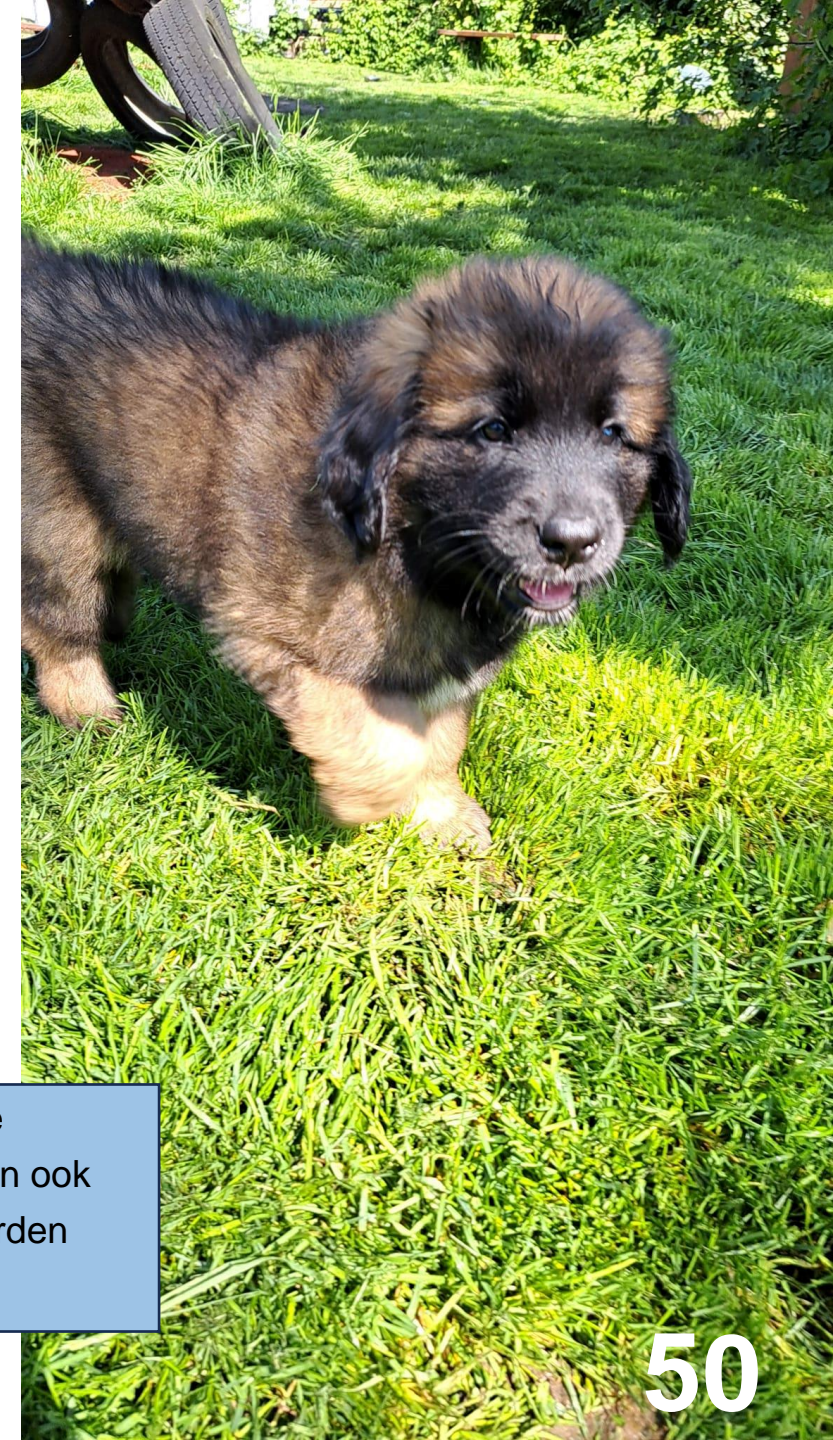
De adviezen van de dierenarts

Allemaal maken we de kuur af zoals voorgeschreven. Bij sommige zijn de klachten zo goed als over, bij andere nog aanwezig.

De nieuwe eigenaren gaan allemaal met hun pup langs de dierenarts en tot onze verbazing krijgt iedereen andere adviezen. De ene dierenarts adviseert om antibiotica te geven, de andere om even niets te doen en weer een andere om nogmaals de Panacur te herhalen.

We houden elkaar op de hoogte want geen van ons had heeft met Giardia te maken gehad. De antibioticakuur lijkt goed te werken en sommigen gaan alsnog ook daarop over.

De ene dierenarts geeft aan om voor vijf dagen antibiotica te geven, een ander tien, weer een ander voor zeven dagen. En ook bij Panacur blijken er verschillende adviezen gegeven te worden door de dierenartsen.

Belle Cherie, 1 van de 6 pups

Testen op Giardia

Na de behandelingen krijgen we het advies van de dierenartsen om te testen, op één pup na. Die kreeg te horen, goede ontlasting? Dan gewoon op zijn beloop laten. Wanneer we na twee weken (en sommige op advies drie weken) weer testen komt er bij allemaal een positieve uitslag op de Giardia uit.

Artikel universiteit Utrecht

En dan stuiten we op een tweedelig artikel van de universiteit van Utrecht die onderzoeken hebben gedaan naar hoe dierenartsen Giardia behandelen. Het doel is om een eenduidig behandelplan te ontwikkelen. Hoe meer ik lees in het artikel (Overgaauw et al., 2015) hoe vaker ik getriggerd word door het feit dat zij voorstander zijn niet opnieuw te testen. Wanneer de hond geen klachten heeft is hun advies niet weer te testen, terwijl onze dierenartsen allemaal opnieuw willen testen.

Fabrikant

Om duidelijkheid te krijgen besluit ik de fabrikant van de Panacur te bellen. Ik wil weten wat hun ervaring en advies is. Vooral omdat we nu zoveel verschillende adviezen hebben gehad en de pups nog steeds positief testen. Ik leg mijn probleem en de adviezen van de verschillende dierenartsen voor en het antwoord van de fabrikant is eigenlijk heel duidelijk en eenvoudig.

Vals positief

Stel je darmen voor als een stofzuigerslang en de Giardia parasiet als spinnetjes. In die stofzuigerslang leven honderden/duizenden spinnetjes. Ze hebben allemaal mooi een web gemaakt waarin ze zich verschuilen. Soms komt er een spin uit, soms ook niet.

Zo werkt het ook bij de parasiet in de darmen. Soms komt er bij het poepen een parasiet mee uit, soms niet. Daarom moet er minimaal drie dagen achter elkaar getest worden.

Om deze spinnen te verdrijven en uit te roeien wordt er gif in de slang aangebracht. Alles spinnen gaan dood. Maar door hun webben zitten ze nog wel in die slang en verscholen in de ribbels. Elke keer als de stofzuiger aangaat is er een kans dat er een paar spinnen uit worden gezogen, maar omdat een web zo sterk is en ze in de ribbels zitten blijven er ook nog genoeg dode spinnen in die slang achter.

Wanneer we dan kijken zien we nog wel spinnen zitten, maar deze kunnen niets meer aanrichten omdat ze dood zijn.

Schoonmaak!

Volgens de fabrikant moet ik de pups drie à vijf dagen (in het ernstigste geval vijf dagen) achter elkaar Panacur geven waarbij ik vooral heel streng alle schoonmaak regels in acht moet nemen:

- ◆ Voerbakken heel heet wassen
- ◆ Niet laten drinken uit vies water
- ◆ Kleden dagelijks wassen op minimaal 60 à 70 graden
- ◆ Elke dag pup poten en achterhand wassen
- ◆ Dweilen met desinfect en met stoomreiniger
- ◆ Gelijk poep opruimen
- ◆ Vaak handen wassen

Klachten weg?

Wanneer de klachten weg zijn hoef ik niet meer te testen, ook niet ter controle omdat de kans groot is dat de test vals positief zal zijn.

Giardia en DNA

Zo werkt het ook met de test op Giardia. De test kijkt of er DNA aanwezig is van de Giardia. Omdat door de Panacur de Giardia kapot is gemaakt maar niet verwijderd is, is er nog steeds DNA aanwezig. Dit zorgt ervoor dat de uitslag positief is, want immers test deze of er DNA is en niet of de parasiet nog leeft.

Conclusie

We kunnen dus concluderen dat er een grote kans is op een valse positieve uitslag na de behandeling van een Giardia-infectie.

Belangrijker is om te kijken of de hond nog symptomen vertoont die wijzen op Giardia. Dat scheelt een hoop overbodige medicijnen voor de hond en stress voor de eigenaar. Ook is het belangrijk om een duidelijk beeld te hebben van wat 'goede ontlasting' is, want dat is op meerdere manieren te interpreteren.

Aangezien ik geen deskundige op dit gebied ben, is alles in dit artikel gebaseerd op mijn ervaring en mijn beleving. Ik kan niet zeggen wat waarheid is of niet, dat valt immers buiten mijn kennisgebied. Maar duidelijk is wel dat er behoefte is aan een éénduidige behandelrichtlijn (die uiteraard op het individu kan worden aangepast).

Thalita Daling

**Gediplomeerd
voedingsdeskundige in
Zwiggelte (D.)**

www.darlingdogcenter.nl

6. STEPHANIE PETER

STEPHANIE: IS GIARDIA EEN SLUIPMOORDENAAR?

Om Giardia een sluipmoordenaar te noemen lijkt misschien wat overdreven. Echter, als ik zie hoe een hond eraan toe kan zijn na allerlei behandelingen tegen allerlei ziektes NÀ een Giardia (her)besmetting, dan past deze titel bij nader inzien misschien wel erg goed...

‘Giardia heeft holistisch gezien invloed op de organen maar ook invloed op de geest.’

De invloed van Giardia

Het gaat wat ver om de precieze invloed van Giardia op het hondenlichaam uit te leggen in dit artikel, maar kort samengevat kom ik uit op het volgende:

‘Goede bacteriën in de darmen zorgen voor onder andere een balans van de neurotransmitters ‘dopamine’ en ‘serotonine’. Deze worden in de volksmond ook wel gelukshormonen genoemd. Is de darmflora uit balans door verkeerde bacteriën en/of door een parasiet zoals Giardia, dan laat een hond bijvoorbeeld zien dat hij/zij niet blij is, geen energie heeft en liever de hele dag wil slapen.’

Mijn ervaringen met Giardia

Na onderzoek en na het volgen van onder andere het webinar door de Engelse dierenarts en hondengedragdeskundige

Dr. Amber Batson, zie ik Giardia regelmatig als een sluipmoordenaar. Het blijkt dat Giardia besmettingen plus behandelingen op jonge leeftijd grote SECUNDAIRE gevolgen kunnen hebben voor het latere leven van een hond, terwijl deze regelmatig niet aan elkaar gelinkt worden.

Je kunt hierbij denken aan bijvoorbeeld dysbiose (darmflora die door een disbalans van bacteriestammen niet goed kan werken), maar ook aan allerlei infectie-ziektes zoals ook pancreatitis (ontsteking alveesklier), cystitis (blaasontsteking) en dermatitis (huidinfecties).

Deze aandoeningen vullen de laatste jaren regelmatig de praktijk van dierenartsen en specialisten. Zo ook die van ons!

Giardia als oorzaak voor (terugkerende) infecties?

Regelmatig is een dergelijke chronische infectie in het lichaam het begin van een diepere aandoening zoals bijvoorbeeld artrose, huidklachten, gedrags-veranderingen (bijvoorbeeld angsten en agressie). Tevens moeten we ook denken aan mogelijke gevolgen zoals celveranderingen (kanker) van organen zoals lymfe, pancreas en darmen.

Het kan juist zijn om aandoeningen te linken aan infectie(s), maar misschien is het wel beter om eerst een vroegere Giardia besmetting te behandelen. Het kan best zijn dat daarna een behandeling voor bijvoorbeeld blaasontsteking helemaal niet meer nodig is omdat de balans in het lichaam is hersteld.

Aanpak

Een Giardia behandeling kan op een reguliere manier worden behandeld en/of op een holistische manier, bijvoorbeeld met homeopathie, bio-resonantie en voedingssupplementen.

Gecombineerde aanpak?

In onze praktijk in Amsterdam bestaan tevens diverse andere mogelijkheden zoals het gebruik van Chinese kruiden en acupunctuur.

Sinds 2023 behandel ik dieren die ooit in hun leven een Giardia besmetting hebben gehad eerst met een homeopatisch diep werkend middel, dat de parasiet direct aanpakt.

DD: De gezondheid van de darmen heeft een grote invloed op alle organen en systemen in het lichaam. Door holistisch te kijken, richt je je niet alleen op die ene klacht, maar op het totaalplaatje, waaronder de darmen.

Ik kan voorzichtig zeggen dat de meeste dieren hier bijzonder goed op reageren.

Een chronische blaasontsteking komt dan steeds minder voor. Ook pancreatitis die ik de laatste jaren veelvuldig zag voorkomen, waarvoor geen enkele arts de oorzaak voor acute pancreatitis kon aangeven, is bij de behandelde dieren minder aanwezig.

Normaal gesproken geldt dat als je eenmaal pancreatitis hebt gehad, je de rest van je leven er wel gevoelig voor zult blijven.

MV: Ik hoop dat we over een paar jaar een update kunnen geven, met de nieuwste ervaringen en inzichten door diverse ervaringsdeskundigen en professionals.

De angel

Als homeopaat tracht ik altijd de angel uit het ziekteverhaal te halen en dat zou zomaar Giardia kunnen zijn.

Dieren zouden dan gezonder oud kunnen worden, mede omdat er minder medicatie nodig is zoals bijvoorbeeld prednison en antibiotica, waardoor lichaam (en geest) beter in balans blijven.

**Dus over sluipmoordenaar
gesproken...**

Stephanie Peter

**Klassiek homeopaat
voor dieren in
Amsterdam (NH.) en
Den Haag (ZH.)**

www.dierenconsult.nl

7. MICHELLE VROLIJK & DANIËLLE DESSAUVAGIE

MICHELLE & DANIËLLE: WAT WETEN WE NU?

Giardia is een parasiet die vooral bij jonge of verzwakte dieren problemen geeft. Wanneer een hond een positieve Giarda-test heeft, is wel of niet behandelen vooral afhankelijk van het klinische beeld; met andere woorden heeft de hond symptomen of niet, maar ook van de leefomstandigheden en het risico op besmetting van andere dieren. Het testen op Giardia geeft geen 100% betrouwbaarheid. Het kan zinvol zijn om met de dierenarts te bespreken welke test er gebruikt wordt en hoe groot de kans is op een vals-positieve of vals-negatieve uitslag. Wel of niet her-testen na behandeling gaat meestal op geleide van de aanwezigheid van (ziekte)verschijnselen, zowel fysiek als gedragsmatig.

Niet iedere eet- en drinkbak laat zich even goed reinigen. Onze voorkeur gaat uit naar bakken van RVS of aardewerk, afhankelijk van wat bij de hond past.

Goede hygiëne en een schoonmaak-protocol dragen bij aan het bestrijden van een Giardia-infectie en het voorkomen van herbesmetting. Schoonmaken dient te gebeuren met heet water, maar ook goed (laten) drogen is essentieel, want de cyste houdt van een vochtige omgeving.

Wat weten we (nog) niet?

Hoewel er op wetenschappelijk gebied al veel schreven is over Giardia, betreft dit vooral informatie over de parasiet zelf, zoals de levenscyclus en hoe de parasiet zich verspreidt. Over de invloed op de gastheer zelf is veel minder bekend. Behalve de voor de hand liggende symptomen zoals diarree, is er nog (te) weinig bekend over het effect op de darmen en de mogelijke langetermijn-effecten op de gezondheid.

De invloed op de gastheer

De Giardia-trofozoïet hecht zich met zijn zuignappen aan het darmslijmvlies. Het lichaam reageert hierop met een lokale ontsteking, verandering van het darmslijmvlies (dikker of dunner) en vermindering van de 'tight junctions' die moeten voorkomen dat opgeloste stoffen of ziekteverwekkers tussen de darmcellen heen glippen.

De ruimte tussen de naast elkaar gelegen cellen worden als het ware afgesloten. Openingen van de 'tight junctions' kunnen er toe leiden dat de afweer van de gastheer vermindert en bijvoorbeeld dat er minder voedingsstoffen worden opgenomen. Maar het kan ook leiden tot een permanente verandering van het microbioom.

Darmen, gezondheid en gedrag

We weten inmiddels wel dat de darmen een belangrijke rol spelen bij gezondheid en gedrag.

Zowel het microbioom (de bewoners van onze darmen) en kleine ontstekingen of beschadigingen van het darmslijmvlies, hebben invloed op hoe we ons voelen en gedragen. **Voeding, leefomstandigheden, leefomgeving, leeftijd, beweging, slaap, stress, medicijnen en sociale contacten** hebben allemaal invloed op het microbioom. Dit verklaart waarom de ene hond wel ziek wordt en de andere niet. Maar hoe we de darmen gezond kunnen houden of maken, daar is nog niet zo veel over bekend. Supplementen op maat kunnen daar mogelijk een positieve bijdrage aan leveren.

Er zijn steeds meer onderzoeken die aantonen dat er een directe relatie bestaat tussen de conditie van de darmen en de hersenen. Hoe gezond je darmen zijn, zegt iets over hoe gezond je hersenen zijn. Ongezonde darmen kunnen naast fysieke klachten dus ook gedragsveranderingen veroorzaken. Wetenschappers proberen er achter te komen hoe dit precies werkt.

“Weetje”

60 tot 80 procent van het immuunsysteem bevindt zich in de darmen. Ieder individu heeft zijn eigen, unieke microbioom dat het lichaam beschermt tegen ziekteverwekkers.

Een aantal (ziekte)verschijnselen op een rij

De meest voorkomende ziekteverschijnselen zijn (en/of):

- Diarree, slappe ontlasting, wisselende ontlasting
- Stinkende en/of groene ontlasting, eventueel met slijm en/of bloed erbij
- Gasvorming, misselijkheid en/of buikklachten
- Gewichtsverlies
- Verminderde eetlust
- Jeuk

De meest voorkomende (ongewenste) gedragingen zijn (en/of):

- Hyperactief en ADHD-achtig gedrag
- Snel gefrustreerd/'pittig'
- Onbereikbaar
- Overmatig sterke wil
- Permanent overprikkeld
- Concentratieproblemen
- Overmatig hap- en bijtgedrag
- Moeite zelf rust te pakken
- Niet zelf ergens gaan liggen slapen
- Weinig zelf spelen

Hoe snel trekt het gedrag bij?

Onze ervaring is dat het ongewenste gedrag binnen een paar weken bijtrekt wanneer de parasiet niet meer actief is, als deze tenminste de (enige) veroorzaker is. Het is immers ook mogelijk dat genoemde gedragingen (deels) zijn ontstaan door andere factoren zoals bijv. verhoogd stressniveau, frustratie, vermoeidheid, overige gezondheidsproblemen, medicatie, etc.

Meer wegen naar Rome?

In dit e-boek is gesproken over mogelijke oorzaken en oplossingen. Wat nog niet genoemd is, is de geluidstherapie van Information Medicine, die o.a. wordt ingezet via Den Hoek, de Holistische praktijk voor Dier & Mens. In ons e-boek "Hond & Vuurwerk-angst" vind je meer informatie daarover, zie: michellevrolijk.nl/vuurwerkboek.pdf.

Inspiratie

Wij hopen dat dit e-boek stof aanleiding heeft gegeven om nog beter te kijken naar het grotere geheel: de wisselwerking tussen o.a. kwaliteit van leven, medicatie, stress en angst ten opzichte van (verstoringen in) gedrag, spijsvertering, darmflora en microbiom. Amber Batsons Giardia-webinar was één van onze inspiratiebronnen en hopelijk inspireert dit e-boek jullie.

Meer?

Op uitnodiging geven wij lezingen en workshops, elk op ons eigen vakgebied, over o.a. TTouch, Stress bij honden en Kwaliteit van leven. Meer informatie kun je vinden op onze websites →

**Hondengedragdeskundige Michelle Vrolijk
&
Tellington TTouch Practitioner voor
gezelschapsdieren Daniëlle Dessauvagie**

Resp. Amstelveen / Zaandam (NH.)

**www.michellevrolijk.nl
www.gevoelsdier.nl**

REFERENTIES & LINKS

- <https://www.petfoodindustry.com/news-newsletters/pet-food-news/article/15467016/core-species-of-dog-cat-gut-microbiome-identified?fbclid=IwAR22pUHn3QbuLWtGZkMRaPi0xTdLZQFrGHOillBd9Yp1L2sCn2bdsff31JA>
- www.uu.nl/sites/default/files/art._giardia_deel_2_tvd_aug_2015-1.pdf
- www.uu.nl/onderzoek/veterinair-microbiologisch-diagnostisch-centrum/giardia
- www.esccap.eu/uploads/docs/ui8lsekh_1045_ESCCAP_Giardia_Fact_Sheet_Dutch_v4.pdf
- www.esccap.eu/page/RL6+Bestrijding+van+darmprotozoen+bij+Hond+en+Kat/31/
- <https://michellevrolijk.nl/pijn-coaches.html>

TOT SLOT

Met dit cadeautje hopen wij veel hondenliefhebbers te bereiken en ons steentje bij te dragen aan dierenwelzijn en gezondheid.

Wij vinden het prettig als je ons e-boek met andere mensen deelt. Het is wel de bedoeling dat dit e-boek in zijn geheel doorgestuurd wordt of dat ze het zelf downloaden van de websites: www.michellevrolijk.nl of www.gevoelsdier.nl

Inhoud: Daniëlle Dessauvagie & Michelle Vrolijk.
Vormgeving: Michelle Vrolijk.
Co-auteurs: Martine Burgers, Melody Eveleens,
Lieselot Czvek, Sandra Hoogendoorn, Thalita
Daling, Stephanie Peter.
Met dank aan: Amber Batson, ESCCAP, Lucy
Prijs, Marisa Holleman, Anneke Schellingerhout.
Foto's: genoemde auteurs, Harald Scheper,
Pixabay. Op diverse foto's zijn auteursrechten van
toepassing.
Copyright © 2023 Michelle Vrolijk & Daniëlle
Dessauvagie. Eerste uitgave december 2023.
Waarde van dit e-boek €17,50.